

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahebelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklere. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılacak... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahipleri-
ne de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

Merej kousky'nin "İlahların uyanışı", isimli eserinden bir pasaj:

Monna Lisa Del Gioconda

Tercüme eden: Canikoğlu Avni

Ertesi gün Monna Lisa atelyeye mutat saatte geldi. İlk defa olarak yalnızdı: Gioconda'nın son görüşmeleri olacağını biliyordu.

Hava güneşliydi; kör edici bir aydınlık vardı. Leonard de Vinci üst tarafa bezden bir örtü gerdi. Siyah duvarlı avluda Gioconda'nın çehresine nüfuz edici bir cazibe veren şeffaf ve fecri hatırlatan bir ışık hüküm sürmeğe başlamıştı, yalnızdılar.

O, bir akşam evelki düşüncelerden tamamıyla uzak, sessiz ve çalışıyordu. Sanki nazarında ne mazi, ne istikbal vardı. Sanki Gioconda hep böyle tatlı ve esrarlı tebessümüyle daima onun önünde oturmuş bulunacaktı.

Şimdi ondan şikâyet etmeyordu; ondan korkmuyordu. Ve biliyordu ki genç kadın sonuna kadar her şeye katlanacak, her şeyi kabul edecek, her şeye göz yumucak, ölecek fakat ısyan etmiyecekti.

Ara sıra, çehrelerindeki son raşeleri tetkik etmek için ta siyasetgâha kadar takip ettiği mahkûmların kendisinde uyandırdığı aynı tecessüsle ona bakıyordu.

Birdenbire kendisinin telkin etmediğine emin olduğu yabancı bir düşüncenin, tıpkı bir nefes buğusunun bir aynayı kaplaması gibi onun çehresini gölgelediğini farkettiler. Onu bundan muhafaza etmek, onu yeniden kendi hayalindeki timsale kalbetmek, bu beşeri gölgeyi ondan uzaklaştırmak için, ahenk ve nüfuz sahibi sesiyle, bir sihirbaz gibi, hatıratında naklettiği

lûgazlara benziyen esrarengiz hikâyelerinden birini anlatmağa başladı:

— İnsanların tabiatın sanatı tarafından zaptedilmiş meçhul hayallerini görmek arzusuna mukavemet edemiyerek çıplak ve karanlık kayalar arasında görüyordum. [Nihayet bir mağaraya vasıl oldum ve mütereddit, eşliğinde durakladım. Sonra kararımı vererek başımı eydim, belimi büktüm sol elimi sağ dizime dayayarak ve sağ elimle, karanlığa alışmak için, gözlerimi kapayarak girdim ve bir kaç adım attım. Kaşlar çatılmış, gözler yarı açık, müşahede kabiliyeti bütün kudretiyle, karanlık içinde etraftı yokluyarak ve bir şeyler görmeğe çalışarak dolaşıyor, mütemadiyen yolumu değiştiriyordum. Lâkin karanlık çok kesifti. Orada bir müddet kaldıktan sonra içimde iki his uyandı ve birbiriyle mücadeleye başladı: Korku ve tecessüs karanlık mağarada dolaşmak korkusu ve orada şayanı hayret bir sırrın saklı olup olmadığını öğrenmek tecessüsü.

Sustu. Gölge Gioconda'nın yüzünü terketmemişti.

— Hangi his galebe çaldı? diye mırıldandı genç kadın.

— Tecessüs,

— Ve mağaranın esrarını elde ettiniz?

— Mümkün olduğu kadar.

Şimdi de onu insanlara öğreteceksiniz?

— Hepsi söylenmez. Fakat onlara daima korkularını yenebilecek miktarda bir tecessüs ilka etmek isteyorum.

Gioconda nazarlarında beklenmedik bir parıltı ile:

— Eğer tecessüs kâfi gelmezse, messe Lonorda? Dedi. Eğer mağarasonuncu ve belki en şayanı hayret esrarına nüfuz edebilmek için başka bir şey, daha derin bir his lâzımlıdır? Ve ona san'atkârın şimdiye kadar görmediği bir tebessümle baktı.

— Daha ne lâzım? diye sordu Leonard.

Genç kadın susuyordu.

Bu anda ince ve kör edici bir güneş şuaı iki kumaş yığını arasında süzüldü. Ve onun yüzündeki vazih ve uzak bir musiki kadar tatlı gölgelerin cazibesi kayboldu.

Gioconda soruyordu:

— Yarın mı gid yorsunuz?

— Hayır, bu akşam.

San'atkâr ona dikkatle baktı; bir şeyler söylemek istedi; fakat sustu. Genç kadının Floransa'da kalmamak için gittiğini biliyordu.

Manno Lisa devam etti:

— Messer Francesco üç ay için Calabe'a gidiyor; görülecek işleri vermiş orada. Kendisine refakat etmeği istedim.

Leonard de Vinci inkisarla döndü ve güneşin keskin şuasına baktı. Fısıkiyenin şimdiye kadar soluk ve cansız görünen damlaları canlı ışığın altında kavsıkuzehin bütün renkleriyle parıldadılar. Ve Leonard birdenbire, ürkek, zaif ve acınacak bir halde, kendine geldiğini hissetti.

— Hayır, dedi. Kâfi bukadar.

— Portreyi bitirmekten vaz mı geçtiniz?

San'atkâr, birden, ürkmüş gibi sordu:

— Neden? Avdet ettikten sonra bir daha atelyama gelmiyecek misiniz?

— Geleceğim şüphesiz. Fakat belki üç ay sonra tanınmıyacak kadar değişeceğim. Siz bizzat söylemediniz mi ki insanların ve bilhassa kadınların çehreleri süratle değişir.

Leonard de Vinci kendi kendine söyleniyormuş gibi yavaş yavaş:

— Onu bitirmek isterdim.. Dedi. Fakat kim bilir.. Bazan bu arzumun imkânsız bir şey olduğunu zannediyorum.

Gioconda hayret etti:

— Imkânsız mı? Filhakika işittim ki daima gayı mümkünü aradığınız için eserlerinizi asla bitiremiyormuşsunuz.

Bu sözlerden Leonard bir serziniş sezdi.

Gioconda kalktı ve mutadî veçhile sadece:

— Vakit geldi, dedi. Tekrar görüşelim, Leonordo. Hayırlı seyahatlar.

San'atkâr gözlerini ona doğru kaldırdı; ve çehresinde tekrar, yalvaran ümitsiz bir serzinişin izlerini okuduğunu zannetti. Biliyordu ki bu lâhza her ikisi için de ölüm kadar c'ddi ve geri alınamaz bir lâhza'ydı. Biliyordu ki susmıyacaktı. Fakat bir sureti hal ve bir münasip lakırdı bulmak için iradesini ne kadar zorluyorsa kendi kudretsizliğini ve aralarında açılan uçurumu da o derece kuvvetle hissediyordu..

Monna Li-a ona sakın ve parıldayan tebessümüyle gülümsüyordu. Fakat şimdi bu sükûnet ve bu parlaklık adeta ölülerin gülümsemelerine müşâbihti.

Müşamaha tanımayan bir merhamet kalbini sıkı ve onu büsbütün zaif bıraktı

Monna Lisa elini uzattı. O, ses-

sizce, tanıştıklarından beri ilk defa olarak bu eli öptü ve süratla eğilken aynı zamanda Giocondanın kendi saçlarına dudaklarını dokundurduğunu hissetti.

— Allaha ısmarladık! Dedi genç kadın. kendine geldiği zaman o artık orada değildi. Etrafında bir yaz ikindisinin koyu bir gecenin sükûnetinden daha tehditkâr sessizliği hüküm sürüyordu. Ve bir gece evelki gibi ci-

vardaki saatin madeni sesi daha müthiş, daha korkunç duyuldu. Bu sesler zamanın sessiz ve tehditkâr uçuşunu, kimsesiz bir ihtiyarlığın acılığını, mazinin tamir kabul etmeyen firarını ihtar diyordu. Ve son ses uzun zaman, bir insan sedası gibi, aynı nakaratı tekrarlıyarak titredi gitti:

Eğer istersen mes'ut ol !

Ve yarını düşünme!

Biz öldürdük değil mi?

Ne siyahlar giymiştik, ne de baltamız vardı,
Bir kütüğün üstün de baş uçuranlar gibi;
Ne de mahkum elini uzatarak yalvardı.

Vurduk hiç titremeden taşa vuranlar gibi,
Yene lekesiz kaldı senin beyaz elbisen :
Sanki bizler deyildik onu boynundon kesen.

Birlikte kaçmalıyız, arkaya bakmıyarak :
Uzak, ölümler için çiçek satılan yerden,
Tabut satan dükkânlar, mezarlıklardan uzak..

Uzak, mezarlıkları saran serviliklerden.
Arkamızdan gelmesin çocuklar gibi izler,
Saçı perişan kadın gibi gülen cevizler.

Şehirden uzak, köyden uzak, güllerden uzak.
— O çocuk ağzı gibi taze açılan güller —
Simsiyoh bir ormana yollarımız sapacak.

Artık ne ufuk, ne de o bembeyaz bulutlar,
Ne de sabahı saran gül rengindeki tüller.
Ancak sakın ağaçlar, bir de odundan putlar.

Derinde, yapraklarla dolu bir menba sesi
Hasta çocuklar gibi ağlayacak durmadan;
Susmayacak bir küçük dudağın titremesi.
Çocuklar cadılardan, korkuyorlar yalnız;
Artık sussunlar diye başlarına vurmaktan,
Biz tyrenç olmalıyız, biz korkunç olmalıyız.

Uzak, mezarlıkları saran serviliklerden.
Arkamızdan gelmesin çocuklar gibi izler.
Saçı perişan kadın gibi gülen cevizler.

Birlikte kaçmalıyız, arkaya bakmıyarak
Küçük ölümler için çiçek satılan yerden
Tabut satan dükkânlar, mezarlıklardan uzak..